

Vlaanderen
is landbouw & visserij

BUITENLANDSE HANDEL VAN AGRARISCHE PRODUCTEN 2016

2017

DEPARTEMENT
LANDBOUW & VISSERIJ

WWW.VLAANDEREN.BE/LANDBOUW

BUITENLANDSE
HANDEL VAN
AGRARISCHE
PRODUCTEN

Stand van zaken 2016

Auteur: Guy Lambrechts

Colofon

Samenstelling

Departement Landbouw en Visserij

Verantwoordelijk uitgever

Jules Van Liefveringe, secretaris-generaal Departement Landbouw en Visserij

Depotnummer

D/2017/3241/333

Lay-out

Vlaamse overheid

Voor meer informatie over het rapport kunt u contact opnemen met de auteur(s) van het rapport. Ons e-mailadres is als volgt samengesteld: VOORNAAM.NAAM@LV.VLAANDEREN.BE. Ons generiek adres is KENNIS@LV.VLAANDEREN.BE.

U vindt onze rapporten terug op:

WWW.VLAANDEREN.BE/LANDBOUW/STUDIES

Vermenigvuldiging en/of overname van gegevens zijn toegestaan mits de bron expliciet vermeld wordt:

Lambrechts G. (2017) *Buitenlandse handel van agrarische producten*, Departement Landbouw en Visserij, Brussel.

Graag vernemen we het als u naar dit rapport verwijst in een publicatie. Als u een exemplaar ervan opstuurt, nemen we het op in onze bibliotheek.

Wij doen ons best om alle informatie, webpagina's en downloadbare documenten voor iedereen maximaal toegankelijk te maken. Als u echter toch problemen ondervindt om bepaalde gegevens te raadplegen, willen wij u hier graag bij helpen. U kunt steeds contact met ons opnemen.

////////////////////////////////////

Deze publicatie werd door het Departement Landbou en Visserij met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld. Er wordt evenwel geen enkele garantie gegeven omtrent de juistheid of de volledigheid van de informatie in deze publicatie. De gebruiker van deze publicatie ziet af van elke klacht tegen het Departement Landbou en Visserij of zijn ambtenaren, van welke aard ook, met betrekking tot het gebruik van de via deze publicatie beschikbaar gestelde informatie.

In geen geval zal het Departement Landbou en Visserij of zijn ambtenaren aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele nadelige gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van de via deze publicatie beschikbaar gestelde informatie.

INHOUD

Samenvatting.....	6
1 Inleiding.....	7
2 Belgische agrarische handel.....	8
2.1 Akkerbouwproducten	10
2.1.1 Import van akkerbouwproducten	12
2.1.2 Export van akkerbouwproducten	12
2.2 Dierlijke producten	13
2.2.1 Import van dierlijke producten	15
2.2.2 Export van dierlijke producten	15
2.3 Tuinbouwproducten	17
2.3.1 Import van tuinbouwproducten	18
2.3.2 Export van tuinbouwproducten	18
2.4 Agro-industriële producten	19
2.5 Overige producten (dranken, visserijproducten, etc.)	20
2.5.1 Import van overige producten	21
2.5.2 Export van overige producten	22
3 Aandeel voedingsproducten.....	22
4 Vlaamse export en import.....	22
5 Aandeel van Vlaanderen.....	22
6 Het effect van inflatie en wisselkoersen op de in- en uitvoercijfers.....	24
7 Europese handel (COMEXT).....	25
8 Europese handelsakkoorden - stand van zaken.....	27
8.1 Noord-Amerika	28
8.2 Azië	28
8.3 Zuid-Amerika	29
8.4 Mediterrane landen, Midden-Oosten	29
8.5 Oud-Sovjetunielanden	30
8.6 Afrika	30
8.7 ACS (Afrika, Caraïben en Stille Oceaan)	30
8.8 Oceanië	30
8.9 Kandidaat-lidstaten	30
8.10 Europese Economische Ruimte (EEA)	30
9 Brexit en impact op landbouw en visserij.....	31
10 Methode.....	33
Figuren.....	34
Tabellen.....	35
Bronnen.....	36
Afkortingen.....	37

////////////////////////////////////

SAMENVATTING

België voerde in 2016 voor 42,9 miljard euro agrarische producten uit, 2,4 procent meer dan in 2015. Tot deze agrarische producten rekenen we niet alleen de primaire land- en visserijproducten, maar ook verwerkte producten, dranken, veevoeders, agro-industriële producten zoals meststoffen,, gewasbeschermingsmiddelen, oliën en vetten, landbouwmachines. De totale invoer klokte af op 36,7 miljard euro. Het handelsoverschot steeg op jaarbasis van 6 miljard euro naar 6,2 miljard euro. Dat blijkt uit het nieuwe agrohandelsrapport, dat gebaseerd is op cijfers van de Comext-databank van Eurostat.

Voor de dierlijke producten en agro-industriële producten dragen bij tot het Belgische handelsoverschot, met elk een positief saldo van 1.9 miljard euro. Vlees blijft een belangrijk exportproduct met hoge uitvoerwaarden voor varkensvlees (1,2 miljard euro), kippenvlees (716 miljoen euro), rundvlees (695 miljoen euro) en vleesbereidingen (685 miljoen euro). Ons land exporteert ook veel meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen en landbouwmetaal. Traditionele sterkhouders als aardappelbereidingen, diepvriesgroenten, chocolade en bier blijven het goed doen.

De zuivel- en de fruitsector bleven stabiel op het gebied van export en de sierteeltexport herstelde zich licht met een stijging van 2% ten opzichte van 2015. Voor de export van zuivel, fruit en groenten laat het Russische embargo zich nog altijd voelen. Prijzen voor groenten en fruit daalden flink terwijl de zuivelprijzen zich wel konden herstellen. De uitvoer van levende dieren nam behoorlijk toe, vooral richting Duitsland. De in- en uitvoerhandel in meststoffen zakte in 2016. Voor akkerbouwproducten bleef het positieve handelssaldo toenemen.

Voor de totale handel in agrarische producten wordt het Vlaamse aandeel in de Belgische in- en uitvoer geraamd op respectievelijk 81,8% en 82,5%.

////////////////////////////////////

1 INLEIDING

Naar jaarlijkse gewoonte blikken we in dit rapport terug naar de prestaties van onze buitenlandse handel van landbouwproducten in het voorgaande jaar 2016 op basis van de Belgische handelscijfers..

Voor de in Vlaanderen belangrijkste sectoren kijken we vooral naar de evoluties van in- en uitvoercijfers. Hier en daar maken we ook een vergelijking met de trends op Europees niveau.

Aangezien de Europese Unie een belangrijke impact heeft op wat er al of niet in- of uitgevoerd kan worden in België, maken we ook een stand van zaken van de internationale handelsakkoorden tussen de Europese Unie en een hele reeks van derde landen.

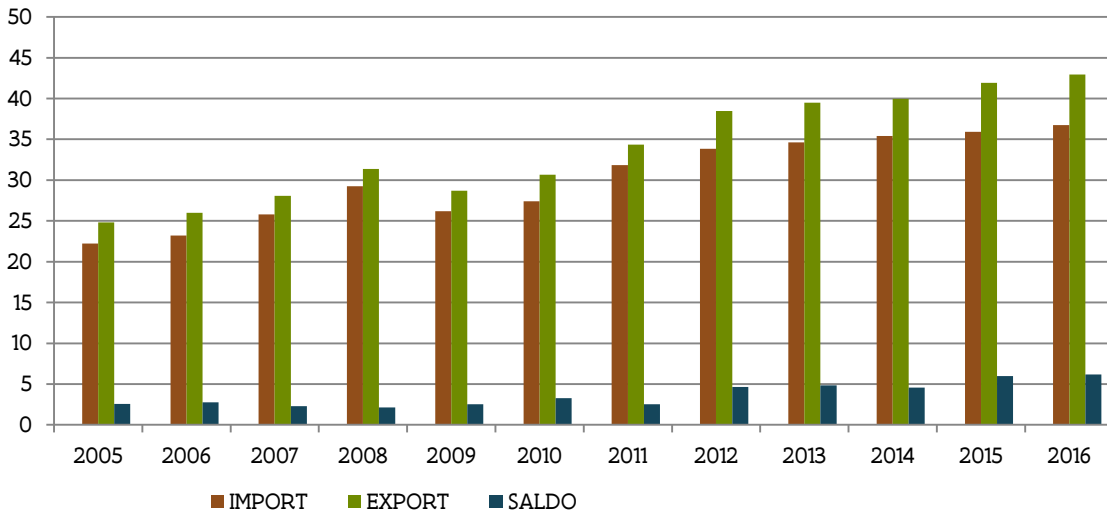
Gezien de actualiteit van de brexit kijken we eveneens naar de mogelijke impact op onze handel in landbouwproducten met het Verenigd Koninkrijk.

//

2 BELGISCHE AGRARISCHE HANDEL

De totale invoerwaarde van agrarische producten (voeding + niet-voeding) bedroeg in 2016 36,7 miljard euro (+2,2%) en de uitvoerwaarde 42,9 miljard euro (+2,4%). Het handelsoverschot steeg van 6 miljard euro in 2015 naar 6,2 miljard euro in 2016 (+3,2%). De exportwaarde steeg zowel bij intra- als extra-handel.

Figuur 1: evolutie van de agrarische invoer, uitvoer en handelssaldo, België, in miljard euro, 2005-2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

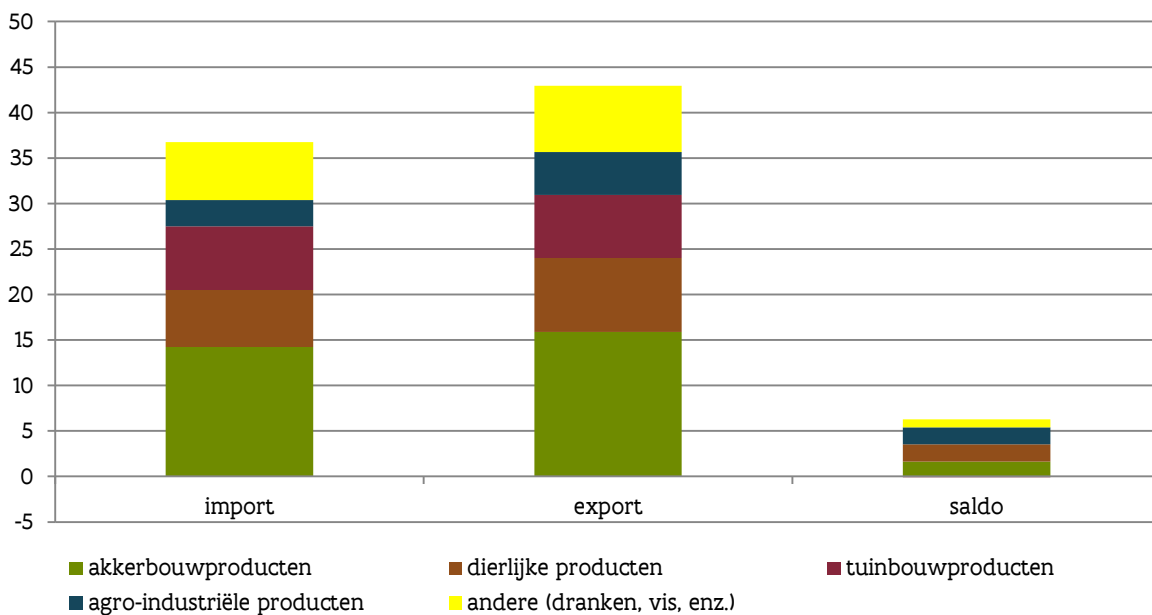
De agrarische handel is voor dit rapport opgedeeld in vijf productgroepen: akkerbouwproducten, dierlijke producten, tuinbouwproducten, agro-industriële producten en andere producten. Vooral de dierlijke producten en agro-industriële producten dragen bij tot het positieve saldo, met elk een overschot van 1,9 miljard euro. Bij de tuinbouwproducten steeg het handelstekort naar 106 miljoen euro vooral door de import van exotische vruchten (bananen, ananas etc.) en fruitsappen. Het betreft dus hoofdzakelijk producten die België zelf niet kan produceren. Anderzijds bleef de groente- en fruitsector gebukt gaan onder de gevolgen van het Russische invoerembargo.

In figuur 2 valt op dat de export van verwerkte en onverwerkte akkerbouwproducten het meest bijdraagt tot de exportwaarde (12,2 miljard euro). Met de landen buiten de EU is er sprake van een totaal handelstekort van 2,6 miljard euro.

Het is en blijft vanzelfsprekend dat de intra-EU-handel belangrijker is dan de handel met derde landen. We liggen in Europa immers zeer centraal gelegen in een regio met zeer belangrijke afnemers maar ook leveranciers.

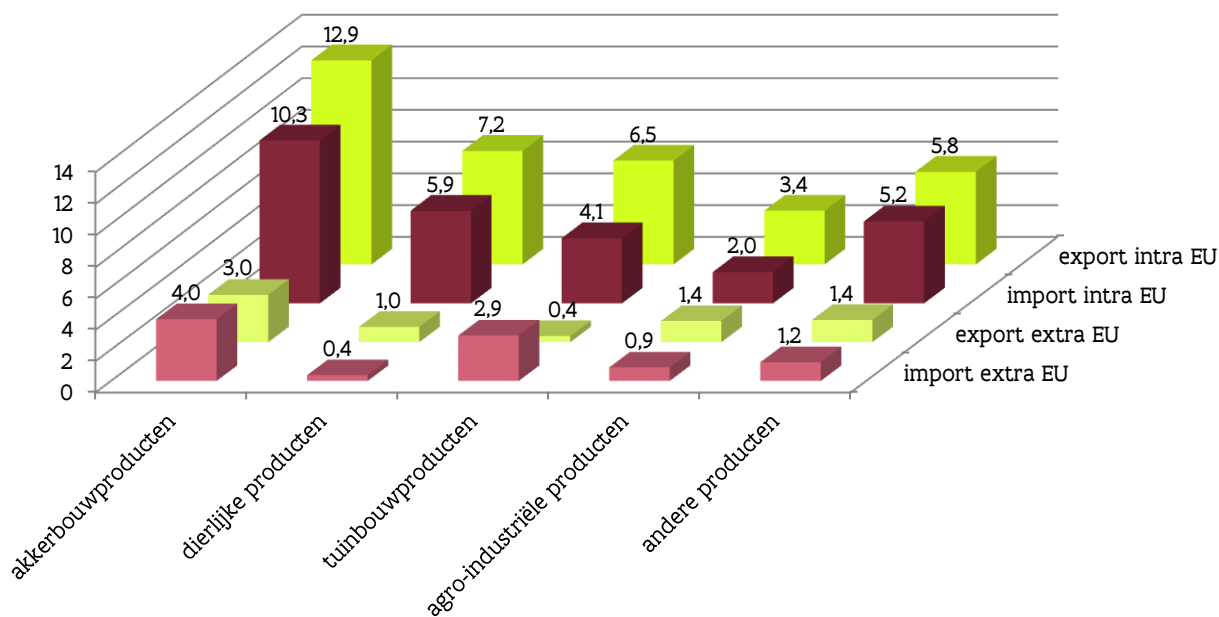
////////////////////////////////////

Figuur 2: agrarische invoer, uitvoer en handelssaldo opgesplitst per productgroep, België, in miljard euro, 2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

Figuur 3: in- en uitvoerwaarde van de vijf producthoofdcategorieën, België, in miljard euro, 2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

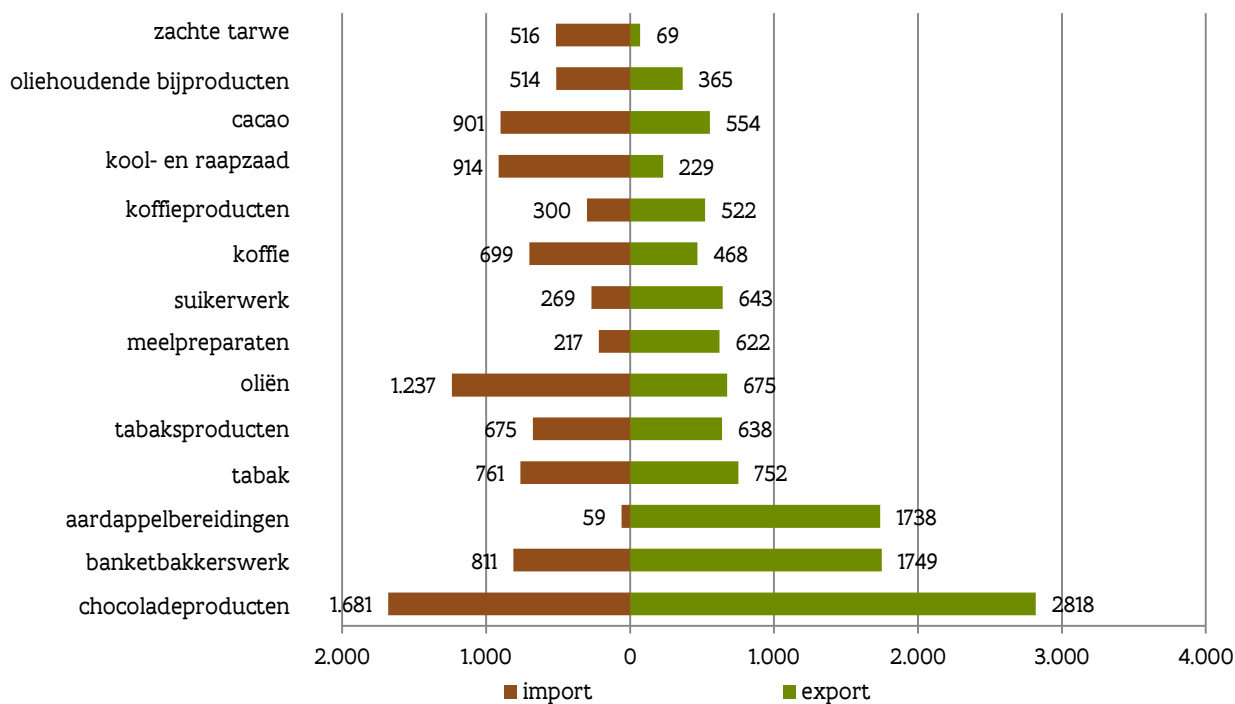

Tabel 1: import en export van akkerbouwproducten (hoofdgroepen), in miljoen euro, België, 2015-2016

	Import			Export		
	2015	2016	Evolutie	2015	2016	Evolutie
aardappelen	476	591	+24,1%	1.697	1.928	+13,6%
graanproducten	2.107	2.285	+8,4%	3.881	4.181	+7,7%
granen in korrel	1.543	1.469	-4,8%	516	469	-9,1%
oliehoudende producten	3.342	3.273	-2,7%	1.428	1.563	+9,4%
overige gewassen	2.495	2.524	+1,2%	2.054	2.032	-1,1%
suikerhoudende producten	569	615	+8,0%	1.118	1.078	-3,6%
bijproducten van granen	93	86	-7,5%	108	115	+6,5%
bijproducten van suikerraffinaderij	129	138	+7,0%	36	42	+16,7%
afgeleide producten	2.677	2.901	+8,4%	4.076	4.239	+4,0%
droge peulvruchten	70	70	+0%	54	51	-5,6%
zaaigoed	223	246	+10,3%	58	56	-3,4%
totaal akkerbouwproducten	13.724	14.198	+3,5%	15.026	15.880	+5,7

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

Figuur 5: productgroepen met de hoogste in- en uitvoerwaarden, akkerbouwproducten, in miljoen euro, België, 2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

2.1.1 Import van akkerbouwproducten

De Belgische invoer van aardappelen nam fors toe met 24,1% tot 591 miljoen euro. De invoer van suikerhoudende producten steeg met 8% terwijl de export met 3,6% terugliep tot 1.078 miljoen euro. De invoer van zaaigoed steeg met 10,3% tot 246 miljoen euro, terwijl de uitvoer daalde met 3,4% tot 56 miljoen euro.

Bij de verwerkte producten valt vooral de invoer van chocoladeproducten op, met een waarde van meer dan 1,6 miljard euro, wat meer dan de helft is van de categorie 'afgeleide producten'. 79% van de importwaarde wordt gerealiseerd met Frankrijk, Nederland en Duitsland. Het betreft hier in de eerste plaats cacaoboter, de belangrijkste grondstof voor onze chocolade-industrie, gevolgd door chocopasta. De importwaarde van cacaobonen blijft eveneens stijgen. De belangrijkste leveranciers blijven Ivoorkust en Ghana.

De invoer van oliën bedroeg 1,2 miljard euro. Dat heeft betrekking op palmolie, verwerkte koolzaadolie en zonnebloemolie. De oliën worden vooral industrieel gebruikt bij de vervaardiging van voedingsproducten.

De invoerwaarde van onverwerkt koolzaad bedroeg 914 miljoen euro in 2016. 60% van de totale invoerwaarde van koolzaad is voor rekening van drie landen: Frankrijk, Australië en Oekraïne. Koolzaad wordt aangewend voor de vervaardiging van plantaardige olie in de voedingsindustrie en wordt tevens ook vermengd met diesel tot biobrandstof. De invoer van koolzaad steeg met 5% in contrast met de stijging met 20% op Europees niveau. De Europese invoer van tarwe was lager, terwijl deze van mais stabiel bleef. De Europese invoer van sojabonen en -meel zakte lichtjes (bron: DG AGRI).

België, met een grote veestapel en met biobrandstof- en zetmeelproductie, is in Europa de grootste importeur van tarwe en die komt hoofdzakelijk uit Frankrijk.

2.1.2 Export van akkerbouwproducten

De sterkste toename in de Belgische uitvoer deed zich voor bij de 'bijproducten van suikerraffinaderij' (melasse en pulp) maar het blijven nominatief kleine bedragen. De export van suikerhoudende producten liep met 3,6% terug tot 1.078 miljoen euro.

De export van aardappelen groeide met 13,6% tot 1.928 miljoen euro. Aardappelbereidingen blijven eveneens een belangrijk exportproduct. België staat aan de wereldtop, zowel voor de hoeveelheid verwerkte aardappelen als voor de totale exportwaarde (1,7 miljard euro). 840 miljoen euro of 56% van de exportwaarde wordt gerealiseerd met onze buurlanden Frankrijk, Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Brazilië is de belangrijkste afnemer buiten de EU-28.

De export van 'banketbakkerswerk' (koekjes) bedroeg 1,75 miljard euro (+6% tegenover 2015). Chocolade is een van de producten waarvoor België wereldwijd bekend is en onze buurlanden zijn onze belangrijkste klanten (64%), met een totale exportwaarde van 1,7 miljard euro.

De export van gerst daalde met 21% in België, op Europees niveau was er een daling met 16%. De uitvoer van oliehoudende zaden (o.a. koolzaad) nam voor België toe met 25%, voor Europa slechts met 3%. De uitvoer van raapzaadolie steeg met 39%, op Europees niveau een bescheiden stijging met 3%. De EU-export daalde voor tarwe maar steeg voor mais (bron DG Agri).

De uitvoer van zaaigoed daalde met 3,4% tot 56 miljoen euro.

////////////////////////////////////

2.2.1 Import van dierlijke producten

Slechts 6% van alle dierlijke producten in België komt uit derde landen, voor de rest is het dus allemaal EUintra-handel.

Kaas was en blijft het belangrijkste ingevoerde product, met een waarde van 1,2 miljard euro. Drie kwart van alle kaas komt uit drie buurlanden: Frankrijk (398 miljoen euro), Nederland (382 miljoen euro) en Duitsland (139 miljoen euro).

De ingevoerde honing komt voor 84% van buiten de Europese Unie met op kop China en Vietnam. De invoer van vers vlees (+3,5%) bleef licht stijgen en de invoer van zuivelproducten liep licht terug (-1,9%).

Opvallend is de stijging van de invoer van magere en volle melk (+18,4%) tot 509 miljoen euro. Deze melk komt vooral uit Nederland en Duitsland.

De invoerwaarde van varkensvlees steeg met 10,8% tot 154 miljoen euro. De invoerwaarde van schapen- en geitenvlees daalde tot 179 miljoen euro (-2,7%). De invoerwaarde van pluimveevlees daalde eveneens tot 227 miljoen euro (-2,2%).

Bij de invoer van slacht- en gebruiksdieren zijn hanen/kippen (178 miljoen euro) en kalveren (91 miljoen euro) de belangrijkste categorieën.

Voor het pluimvee zien we dat zowel slachthennen/-kippen, als vers vlees en vleesbereidingen in grote hoeveelheden ingevoerd worden met telkens Nederland als belangrijkste leverancier, gevolgd door Frankrijk.

Voor kaas steeg de totale Europese invoer uit derde landen in 2016 tot 445 miljoen euro. De invoerwaarde van caseïne, het tweede belangrijkste invoerproduct, daalde tot 121 miljoen euro.

De totale Europese invoerwaarde uit derde landen voor rund- en kalfsvlees daalde in 2016 van 2.062 miljoen euro naar 1.995 miljoen euro.

De Europese invoer uit derde landen voor alle varkensproducten stagneerde op 58,0 miljoen euro.

2.2.2 Export van dierlijke producten

De grootste uitvoerwaarden voor België zijn voor de volgende producten: varkensvlees (1,2 miljard euro), kippenvlees (716 miljoen euro), kalfs- en rundvlees (695 miljoen euro), zuivelbereidingen (632 miljoen euro), kaas (626 miljoen euro) en vleesbereidingen (597 miljoen euro).

De uitvoerwaarde van varkensvlees ging licht achteruit en bleef steken op 1,2 miljard euro. De belangrijkste bestemmingen blijven Duitsland (427 miljoen euro) en Polen (306 miljoen euro), waar 61% van al het varkensvlees dat we uitvoeren terecht komt. Ook China voert alsmaar meer varkensvlees rechtstreeks in.

Tegelijkertijd blijft de varkensstapel verder dalen. Er zijn in 2016 minder dan 6.180.000 varkens geteld, het laagste niveau dat België gekend heeft in de laatste 30 jaar (bron: FOD Economie).

Europa voerde in 2016 voor 7,8 miljard euro varkensproducten uit naar derde landen (+26%). China was de belangrijkste bestemming.

////////////////////////////////////

Tabel 3: exportwaarden varkensvlees en aandeel van de belangrijkste afzetlanden, in miljoen euro, België, 2015-2016

	2015	%	2016	%
Nederland	58,3	4,9%	61	5,1%
Frankrijk	34,3	2,9%	30	2,5%
Duitsland	427	36%	427	36%
Polen	307,6	25,9%	306	25,8%
Italië	52,4	4,4%	49	4,1%
totale export	1.186	100%	1.186	100%

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

Naast de bovenvermelde stijging van de invoer van magere en volle melk was er een belangrijk daling van de export (-28,7%) tot 267 miljoen euro. De productie van consumptiemelk bedraagt in België slechts 15,5% van de totale melkverwerking, de productie van kaas en verse zuivelproducten (zoals yoghurt, gefermenteerde melk, room en desserts) zit in stijgende lijn (bron: BCZ).

De handelsbalans voor zuivel was gedurende 30 jaar (1980-2010) negatief en werd positief vanaf 2010 en dat is in 2016 ook opnieuw het geval. Als gevolg van de toegenomen melkleveringen (bron: BCZ) werd ook meer melkpoeder, kaas en boter en uitgevoerd. Hier speelt de invloed van het verdwijnen van de melkquota.

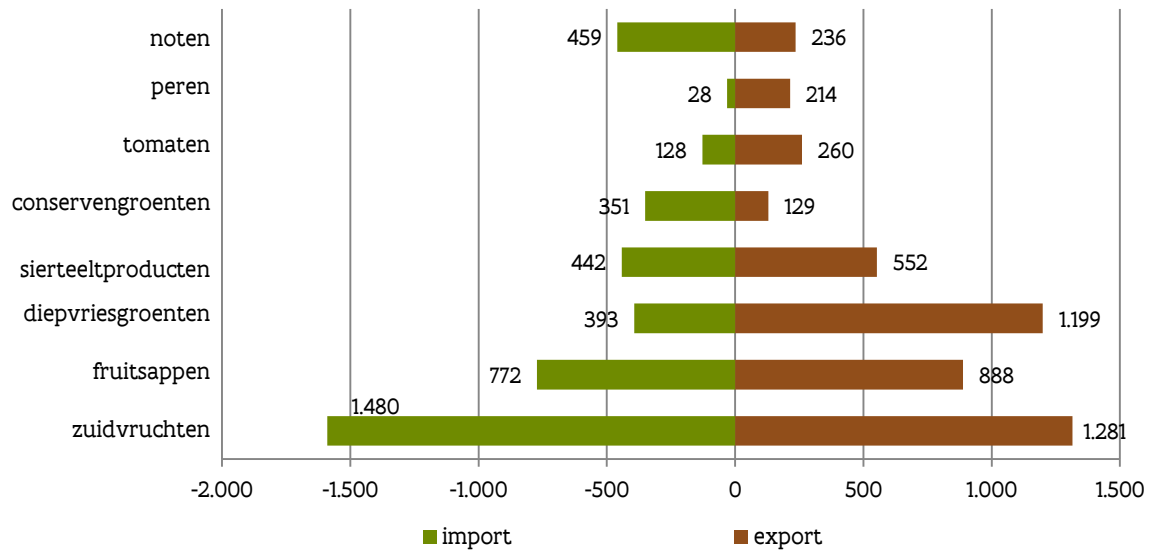
Bij de slachtkippen werd nooit eerder een dergelijk groot bestand (28 miljoen) waargenomen in België (+19% tussen oktober 2015 en oktober 2016). Tegelijkertijd is er ook een forse stijging van kippenslachtingen (bron: FOD Economie).

Op Europees niveau was kaas opnieuw het belangrijkste exportproduct naar derde landen 3, 6 miljard euro (stijging van 2,8%), gevolgd door magere en volle melkpoeder. Voor deze twee laatste producten werd respectievelijk een daling van de exportwaarde met 23,9% en 7,4% opgetekend als gevolg van de lagere prijzen.

Voor rund- en kalfsvlees steeg de Europese invoerwaarde uit derde landen in belangrijke mate van 1,9 miljard euro tot 2,2 miljard euro (+17%).

Figuur 9: productgroepen met de hoogste in- en uitvoerwaarden tuinbouw, in miljoen euro, België, 2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

2.3.1 Import van tuinbouwproducten

Ongeveer 63% van het in België ingevoerde vers fruit betreft tropische vruchten (1.592 miljoen euro) en 12% uit citrusvruchten (300 miljoen euro). Het betreft voornamelijk bananen uit Colombia, Ecuador en Costa Rica. 87% daarvan wordt verder doorgevoerd binnen Europa. Er werd verder ook voor 772 miljoen euro aan fruitsappen ingevoerd.

De invoer van fruit klom met 7,6% tot 2,5 miljoen euro dankzij stijgingen bij o.a. peren, kersen, citrusvruchten, bananen. Bij appels, pruimen en aardbeien daalde de invoer. Na jaren van stijging liep de invoer van noten terug met 4,1%.

Voor groenten daalde de invoerwaarde met 8,1%.

Voor de sierteeltsector steeg de invoer met 12,1%.

2.3.2 Export van tuinbouwproducten

Op het gebied van diepvriesgroenten is België wereldwijd nummer één. Met een uitvoerwaarde van 1,2 miljard horen diepvriesgroenten dan ook bij de belangrijkste Belgische exportproducten. 85% van de uitgevoerde diepvriesgroenten is voor de Europese markt bestemd. Duitsland (290 miljoen euro, +1,7%), Frankrijk (221 miljoen euro, -1,8%) en het Verenigd Koninkrijk (175 miljoen, +4,1%) zijn onze voornaamste klanten. Ruim 15% van de bevroren groenten gaat naar landen buiten Europa.

De uitvoerwaarde van sierteeltproducten (bloemen, sierplanten, boomkwekerijen) herstelde zich met 2% na de forse daling in voorgaande jaren als gevolg van o.a. het Russisch embargo. De export steeg voor kamerplanten, perkplanten, snijbloemen, bollen en knollen maar daalde voor boomkwekerijproducten, stekken, snijgroen. Nederland is de belangrijkste bestemming met 52%, gevolgd door Frankrijk met 32%.

Voor groenten steeg de export met 2,2% van 808 miljoen euro naar 826 miljoen euro. Dat was vooral het geval voor bloemkolen, komkommers, selderij, uien, witloof en wortels. Anderzijds werd een daling genoteerd voor o.a. tomaten, paprika's, kolen, bonen en champignons.

De export van het vers fruit bleef nagenoeg stabiel (+0,5%) terwijl de invoerwaarde steeg met 7,6%. Ruim 65% van de exportwaarde van vers fruit wordt ingenomen door zuidvruchten (bananen).

////////////////////////////////////

54% van alle ingevoerde veevoerders komt uit Nederland (554.9 miljoen euro) en ons land is daarmee ook de belangrijkste afnemer van Nederlandse veevoerders. België is voor de invoer van vis (1.062 miljoen euro) eveneens sterk afhankelijk van het buitenland. Zalm heeft hier een groot aandeel in, gevolgd door tonijn, tong en forel. Deze groep omvat meer dan een kwart van alle ingevoerde vis.

2.5.2 Export van overige producten

De Belgische export van “overige producten” heeft vooral betrekking op onze bieren, met een uitvoerwaarde van 1,3 miljard euro in 2016 (+13% ten opzichte van 2015). Dat is 18% van alle export binnen deze groep producten. Bier is en blijft sterk exportgericht in 2016: meer dan twee derde van de productie vindt de weg naar het buitenland (bron: Federatie Belgische Bierbrouwers). Het Belgische bier stroomt vooral richting Verenigde Staten en Nederland. Markten zoals China, Zuid Korea en Canada bleven stijgen.

Veevoerders gaan vlot het land uit (1,49 miljard euro). Vooral onze buurlanden zijn de belangrijkste afnemers. Slechts 22% gaat richting derde landen. Daarnaast zijn ook margarine en spijsvetten een belangrijk exportproduct 848 miljoen euro.

3 AANDEEL VOEDINGSPRODUCTEN

De hierboven behandelde agrohandelscijfers omvatten ook producten die niet voor menselijke consumptie bedoeld zijn. Deze groep omvat o.a. de agro-industriële producten (bv. werktuigen, meststoffen), sierteeltproducten, niet-eetbare producten van dierlijke oorsprong en restproducten. De voedingsproducten omvatten ook grond- en hulpstoffen die gebruikt worden in de verwerkingsprocessen (zoetstoffen, granen, oliën en vetten, zetmeel, etc.).

De voedingsproducten (vers en verwerkt) maakten in 2016 76,8% uit van de totale Belgische exportwaarde en 92,2% van de Belgische importwaarde van alle agrarische producten. De uitvoerwaarde bedraagt 33 miljard euro en de invoerwaarde 32,9 miljard euro.

4 VLAAMSE EXPORT EN IMPORT

Vlaanderen exporteerde in 2016 in totaliteit over alle sectoren heen voor 302,4 miljard euro en de invoer kwam uit op 284,9 miljard euro (-0,43% t.o.v. 2015). Hierdoor blijft de handelsbalans positief met 17,5 miljard euro. Het aandeel van Vlaanderen in de totale Belgische uitvoer is 83,8%. Wallonië klokt af op 14,1% en Brussel op 2,1%. Voeding en dranken maakt 5,77% uit van de totale uitvoer (stijging met 7% in 2016) en 4,4% van de totale invoer (bron: FIT).

5 AANDEEL VAN VLAANDEREN

Het Vlaamse aandeel in de Belgische in- en uitvoer wordt geraamd aan de hand van de buitenlandse handelscijfers van de Nationale Bank van België (NBB). De cijfers van de NBB worden berekend op basis van het nationaal concept, tegenover het communautair concept voor de cijfers van Eurostat gebruikt in

////////////////////////////////////

deze publicatie. Door het nationaal concept te gebruiken wordt doorvoer voor een groot deel uit de cijfers weggewerkt. Hierdoor liggen deze cijfers iets lager dan die van Eurostat¹.

Voor de totale handel in agrarische producten wordt het Vlaamse aandeel in de Belgische in- en uitvoer geraamd op respectievelijk 81,8% en 82,5%. Ten opzichte van 2014 en 2015 is het aandeel van de import en export voor Vlaanderen nagenoeg hetzelfde gebleven.

Tabel 7: Belgische en Vlaamse handel van agrarische producten, in miljoen euro en percentage, 2016

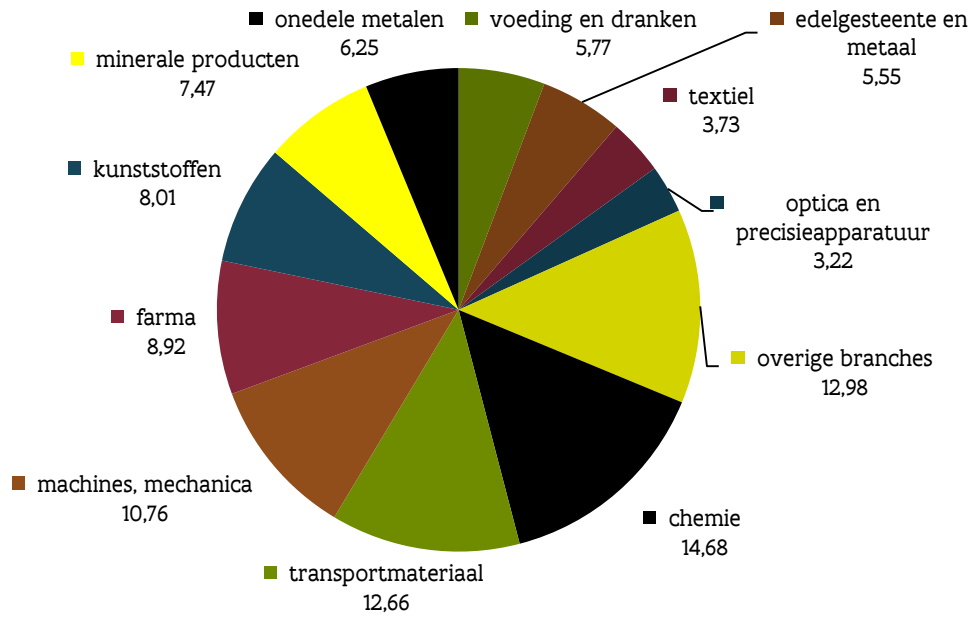
	Belgische handel		Vlaamse handel		% Vlaamse handel	
	invoer	uitvoer	invoer	uitvoer	invoer	Uitvoer
akkerbouw, waarvan:	11.361	11.784	10.090	9.671	88,81%	82,07%
- <i>aardappelbereidingen</i>	153	1.627	131	1.055	85,34%	64,88%
- <i>afgeleide producten van cacao</i>	1.552	2.326	1.444	2.116	93,04%	90,961%
- <i>banketbakkerswerk</i>	737	1.382	608	1.127	82,45%	81,52%
- <i>granen in korrel</i>	1.403	379	1.201	317	85,59%	83,80%
- <i>oliehoudende zaden</i>	1.168	161	1.160	707	99%	84%
- <i>oliën</i>	1.153	610	1.052	579	91,20%	94,92%
dierlijke producten, waarvan:	5.827	7.355	4.179	5.847	71,73%	79,49%
- <i>varkensvlees</i>	152	1.169	108	1.117	71,47%	95,60%
- <i>zuivelproducten</i>	2.948	2.767	1.902	1.9864	64,51%	67,36%
tuinbouw, waarvan:	5.369	5.156	4.331	4.3434	80,65%	84,25%
- <i>diepvriesgroenten</i>	375	1.158	349	1.085	93,17%	93,68%
- <i>fruitsappen</i>	326	407	286	397	87,63%	97,38%
- <i>zuidvruchten</i>	920	582	829	5525	90,09%	90,31%
agro-industriële producten, waarvan:	1.813	2.852	1.582	2.496	87,24%	87,51%
- <i>landbouwmaterieel</i>	1.063	1.290	955	1.209	89,84%	93,76%
- <i>meststoffen</i>	747	1.561	627	1.287	83,93%	82,44%
andere producten, waarvan:	5.897	6.434	4.574	5.332	77,56%	82,87%
- <i>bier</i>	184	1.253	152	1.056	82,58%	84,28%
- <i>veevoeders</i>	785	1.058	626	995	84,25%	94,05%
- <i>vis</i>	861	286	638	234	74,10%	81,47%
- <i>wijn</i>	886	106	625	76	70,59%	72,99%
totale agrohandel	30.268	33.581	24.276	27.689	81,79%	82,45%

Bron: Nationale Bank van België (NBB)

¹ De aangehaalde cijfers over de buitenlandse handel zijn er volgens het communautaire concept (CC). Die methode neemt ook de waarde van heruitgevoerde fabrikaten – met minder toegevoegde waarde in Vlaanderen – op in de globale exportcijfers. Het nationale concept (NC) rekent enkel de uitvoer erbij van Vlaams exportgoed, afkomstig uit de Vlaamse industrie met een grotere regionaal toegevoegde waarde. In 2016 zag het verloop van de gecumuleerde Vlaamse NC-cijfers er iets anders uit dan die naar het communautaire concept: export NC: +9,79% tegenover +1,47% bij export CC; import NC: +7,59% (tegenover -0,43% bij import CC). Bij de overige regio's lieten de cijfers zich als volgt lezen: Wallonië (export NC: -1,50% tegenover -2,66% bij export CC; import NC: -2,56% tegenover -2,21% bij import CC; Brussel (export NC: -9,87% tegenover -9,29% bij export CC; import NC: +2,19% tegenover +2,81% bij import CC).

Figuur 13 Vlaamse totale uitvoer, aandeel in totaaluitvoer, 2016

Bron: FIT

De Vlaamse sector voeding en dranken heeft een aandeel van 5,7% in de totale uitvoerwaarde van Vlaanderen en presteerde in 2016 goed met een stijging met 7% tot 1,14 miljard euro meer export over zowat alle deelsectoren heen, maar toch vooral van chocolade, biscuiterie en gebak, groentebereidingen en dranken. Met een aandeel van 5,8% in onze jaarexport haalde voeding & dranken de zevende plaats als exporttak (bron: FIT).

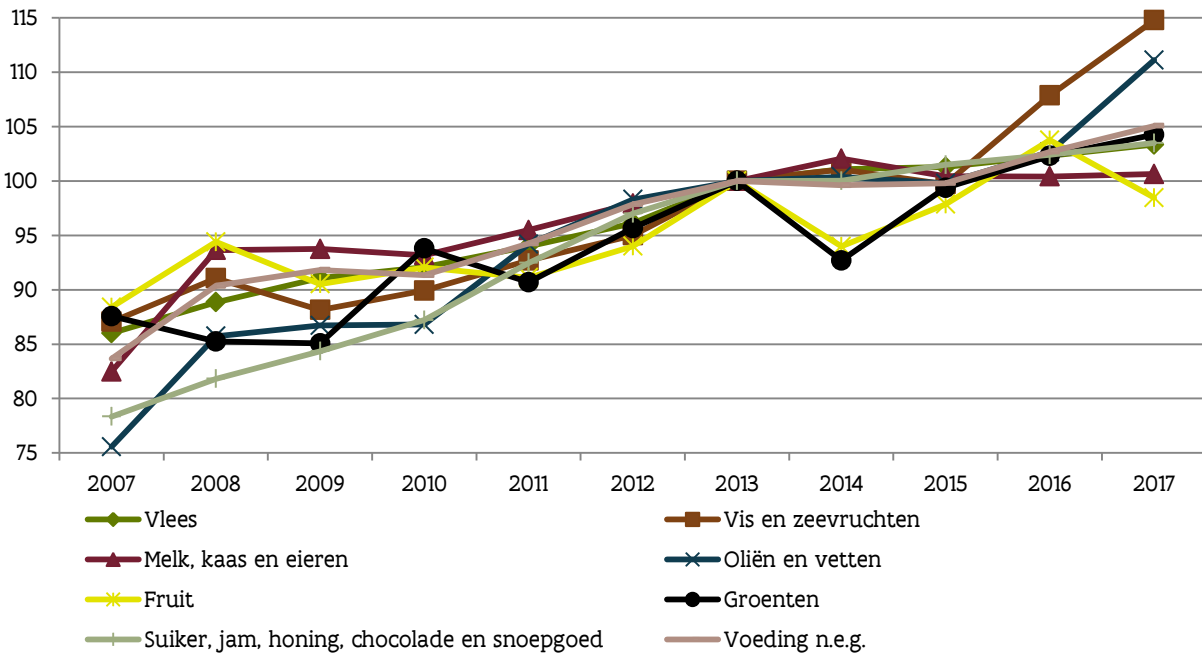
6 HET EFFECT VAN INFLATIE EN WISSELKOERSEN OP DE IN- EN UITVOERCIJFERS

De evolutiecijfers van in- en uitgevoerde agrarische producten worden beïnvloed door de grondstoffen- en energieprijzen, die in de productiekosten en uiteindelijk in de verkoopprijs worden doorgerekend. Om de cijfers te nuanceren zetten we in de volgende grafiek de jaarlijkse prijsstijgingen uit van verse en verwerkte voedingsproducten voor de periode 2007-2016. Dat slaat enkel op de export van goederen aangezien import afhankelijk is van de inflatie/deflatietoestand in de oorspronglanden.

De gemiddelde prijsstijging (in vergelijking met 2007) voor alle voedingsproducten in België (bewerkt + niet-bewerkt) bedroeg ongeveer 25%. Er zijn uiteraard verschillen per producten. De prijzen namen de voorbije tien jaar toe: voor fruit met 28%, voor oliën en vetten met 27%, suiker, jam, honing, chocolade en snoepgoed waren 25% duurder dan in 2007, melk kaas en eieren 18% en groenten slechts 15%.

Figuur 14: veranderingspercentages van de consumptieprijzen (index 2004=100) voor voedingsproducten, België

Bron: FOD Economie – ADS, NBB

Een lage euro-dollar koers speelt in het voordeel van de export met landen buiten de EU, een hoge koers doet het tegenovergestelde. In de loop van 2016 steeg de waarde van de dollar tot maximaal 1,15 maar tegen het einde 2016 zakte de waarde naar een ondergrens van 1,04 USD = 1 €, vergelijkbaar met de situatie eind 2015.

7 EUROPESE HANDEL (COMEXT)

Naast de cijfers voor België die we in de voorgaande hoofdstukken bekeken, is het ook eens interessant om te kijken wat er in 2016 gebeurde op Europees niveau.

Op wereldschaal is en blijft de Europese Unie de grootste importeur en exporteur van landbouwproducten. De cijfers hieronder weergegeven weerspiegelen alleen de extra-EU-handel met derde landen en zeggen niets over de intra-handel.

////////////////////////////////////

Tabel 8: Handelswaarden van de Europese Unie en aandeel van totale landbouwproductie bestemd voor uitvoer, in miljoen euro, 2015-2016

productcategorie	2015		2016	
	miljoen euro	miljoen euro	% van totale landbouwhandel bestemd voor uitvoer	% verandering 2016/2015
EXPORT				
commodity's	25.433	33.680	18,1%	-6,9%
andere primaire producten	20.928	23.321	17,8%	11,4%
verwerkt	23.293	24.442	18,6%	4,9%
voedselbereidingen	26.725	27.830	21,2%	4,1%
dranken	17.208	17.325	13,2%	0,7%
niet-eetbare producten	15.443	14.526	11,1%	-5,9%
totaal landbouwproducten	129.030	130.737	-	1,3%
% van totale EU-export	7,2%	7,5%	-	-
IMPORT				
commodity's	47.796	46.758	41,7%	-2,2%
andere primaire producten	31.006	31.232	27,9%	0,7%
verwerkt	14.071	13.035	11,6%	-7,4%
voedselbereidingen	6.711	6.922	6,2%	3,2%
dranken	2.745	2.902	2,6%	5,7%
niet-eetbare producten	7.452	8.648	10,0%	16,1%
totaal landbouwproducten	113.681	111.945	-	-1,5%
% van totale EU-import	6,6%	6,6%	-	-
BALANS				
commodity's	-22.363	-13.078		+41,5%
andere primaire producten	-10.078	-7.911		+21,5%
verwerkt	9.222	11.407		-23,7%
voedselbereidingen	20.014	20.908		-4,5%
dranken	14.463	14.423		+0,3%
niet-eetbare producten	7.991	5.578		+30,2%
totaal landbouwproducten	15.349	18.792		+22,4%

Bron: DG Landbouw en Plattelandsontwikkeling, gebaseerd op Eurostat (Comext) data februari 2017 en eigen berekeningen

De agrovoedingssector vertegenwoordigt 7,5% van de totale EU-export en 6,6% van alle ingevoerde producten.

////////////////////////////////////

Invoer

De totale EU-invoer van landbouwproducten daalde in 2016 met 1,5% tot 112 miljard euro. De meeste invoer kwam uit Brazilië, de VS., Argentinië en China, gevolgd door Zwitserland, Turkije, Indonesië, Oekraïne en Ivoorkust. De belangrijkste invoerproducten zijn commodity's, tropisch en ander fruit, koffie, thee, perskoeken, palmolie en sojabonen.

In 2016 nam de invoer van cacaobonen sterk toe tot 615 miljoen euro (+15%), gevolgd door plantaardige oliën (andere dan palm- en olijfolie), verse groenten, citrusvruchten en ander oliehoudende zaden dan soja.

Uitvoer

De EU-exportwaarde bereikte in 2016 een recordniveau van 130,7 miljard euro. Dat is 1,7 miljard (1,3%) hoger dan in 2015. De grootste stijgingen deden zich voor de VS en China voor. Zij blijven ook de belangrijkste bestemmingen. Ook voor verschillende andere Aziatische landen werden stijgingen genoteerd.

De exportwaarde van varkensvlees naar derde landen steeg in 2016 met 32% tot 1,28 miljard euro. Dat is net iets meer dan de totale export van België (die natuurlijk grotendeels binnen de EU blijft). Andere producten die ook een stijging konden optekenen, waren: voedselbereidingen, babyvoeding, wijn, sigaren en sigaretten, vers fruit en verse groenten, fruitbereidingen, levende dieren en huisdierenvoeding.

Bij de uitvoer waren er in 2016 dalingen voor ruwe huiden en pelsen (-41%), tarwe (-13%), melkpoeder (15%) en gevogeltevlees (-10%). De uitvoer nam toe voor varkensvlees en groenten, wijn, olijfolie, voedselbereidingen.

Saldo

Dit gaf in 2016 een positieve handelsbalans van 18,8 miljard euro tegenover 15,3 miljard in 2015. Vooral bij de primaire producten, de verwerkte producten, voedselbereidingen en dranken is het handelsoverschot gestegen.

8 EUROPESE HANDELSAKKOORDEN - STAND VAN ZAKEN

De Europese handelsakkoorden zijn belangrijk, zowel voor de import als de export, en kunnen mee bepalen wat er al of niet ingevoerd wordt in België. Daarom geven we hierbij een kort overzicht van de stand van zaken met betrekking tot deze akkoorden.

De grootste struikelblokken voor markttoegang voor onze producten op de markten van derde landen zijn meestal sanitair of fyto-sanitair van aard (SPS). Boven op de algemene akkoorden zijn dikwijls nog langdurige procedures voorzien waarbij individuele lidstaten, per product, toegang moeten verkrijgen. Meestal is het dus een lange weg tussen in de eerste plaats het "openen van de markten" en dan het effectief beginnen uitvoeren. Bovendien moeten de operatoren nieuwe markten leren kennen en ter plaatse betrouwbare partners zoeken.

In alle akkoorden is er aandacht voor duurzame ontwikkeling, goed bestuur, vrije en eerlijke handel, milieubescherming, mensenrechten, arbeidsrechten, gezondheid en consumentenbescherming, dierenwelzijn, culturele diversiteit, enz.. Maar niet altijd slaagt men er in om de Europese normen af te dwingen.

////////////////////////////////////

- het mogelijk maken om verwerkt varkensvlees vrij van rechten en vers varkensvlees bijna vrij van rechten te verhandelen
- in Japan bescherming waarborgen van 200 Europese geografische aanduidingen van kwalitatief hoogstaande landbouwproducten

Op basis van dit principiële akkoord moet nog verder onderhandeld worden om een aantal technische afspraken te maken. Hiervoor mikt men op eind 2017. België heeft tot nu toe nog geen SPS toegang voor rundvlees of peren op de Japanse markt (procedures lopen).

China: Onderhandelingen begonnen in 2013 en deze moeten in 2017 nog voortgezet worden. In 2016 heeft de EU een nieuwe strategie aangenomen die de relatie van de Europese Unie met China voor de komende vijf jaar vastlegt. De strategie bevordert wederkerigheid, evenwicht en eerlijke concurrentie in alle samenwerkingsgebieden. De strategie bevat ook een handelsagenda met een sterke focus op verbetering van de markttoegangskansen - inclusief onderhandelingen over een uitgebreide investeringsovereenkomst.

ASEAN-groep: Met verschillende Aziatische landen zoals Singapore, Maleisië, Thailand, Indonesië, Filipijnen en daarnaast ook Myanmar/Birma zijn besprekingen gaande. Met Vietnam werd een akkoord afgerond in 2016.

India: Onderhandelingen zijn in 2007 gestart maar deze liepen vast in 2013. Er is recent een onderhandelingsmandaat aan de Europese Commissie gegeven voor India en sinds 2016 zijn de besprekingen opnieuw opgestart.

Zuid-Korea: Vrijhandelsakkoord trad in werking op 13 december 2013

8.3 ZUID-AMERIKA

MERCOSUR: Mercosur is een douane-unie tussen Brazilië, Argentinië, Uruguay, Paraguay en Venezuela. Vanaf 2016 is Bolivia ook lid, maar het land wacht op instemming van Brazilië. De onderhandelingen met Mercosur zijn in 2016 opnieuw opgestart en lopen nog steeds.

De EU zou via dit akkoord voornamelijk industriële goederen kunnen uitvoeren en landbouwgoederen invoeren. Vele van deze landbouwproducten zijn echter gevoelige producten (rietsuiker, rundvlees, kippenvlees,...), wat de onderhandelingen bemoeilijkt.

Mexico: Met Mexico bestaat een Economisch Partnerschapsakkoord sinds 2000. In 2016 is nieuw overleg tussen de EU en Mexico opgestart. Er zijn offensieve⁴ belangen voor o.a. fruit (peren).

Chili heeft een Associatieakkoord uit 2005, **Colombia** en **Peru** tekenden een Handelsakkoord in 2012. Voor **Ecuador** is er een voorlopig akkoord van toepassing sinds 1 januari 2017.

8.4 MEDITERRANE LANDEN, MIDDEN-OOSTEN

De EU heeft rond de Middellandse Zee een netwerk van associatieovereenkomsten uitgewerkt, waaronder wederzijdse vrijhandelsovereenkomsten die in hoofdzaak beperkt zijn tot de goederenhandel. Associatie-akkoorden zijn van kracht voor Algerije (2005), Egypte (2004), Israël (2000), Jordanië (2002), Libanon (2003), Syrië (1977) Tunesië (1998) en Marokko (2000).

Marokko: Bijkomende onderhandelde protocollen traden in werking in 2012. Sinds 2013 wordt er onderhandeld voor een "Deep and comprehensive Free Trade agreement (DCFTA)" Maar deze

⁴ Offensieve belangen: belangen voor producten waarvoor wij markttoegang zoeken tot externe markten. Dat staat tegenover defensieve belangen waarbij we onze markt willen beschermen tegen invoer

België heeft een aandeel van 7,7% in de totale Britse import van agrarische producten vanuit de EU en een aandeel van 4,9% in de totale Britse export van agrarische producten naar de EU.

België is over het algemeen een netto-exporteur in de handel van agrovoedings- en sierteeltproducten met het VK (uitgezonderd voor vis). De recentste jaren kent onze export naar het VK bovendien een stijging voor meerdere productgroepen. In waarde uitgedrukt gaat dat om 3,41 miljard euro voor de uitvoer en 1,04 miljard euro voor de invoer in 2016. Wat betreft de export naar het VK positioneert België zich op de 7de plaats. Nederland (18%), Frankrijk (15%), Duitsland (14%), Ierland (14%), Italië (8%) en Spanje (8%) gaan ons nog voor.

Vanuit het standpunt van België bekeken is het VK onze 4de grootste afzetmarkt van agrarische producten in de EU. Het Verenigd Koninkrijk heeft een aandeel van bijna 10% in de Belgische uitvoerwaarde voor alle agrarische producten naar landen binnen de EU. Enkel naar Nederland, Frankrijk en Duitsland voeren wij nog meer uit. 4,9% van de Belgische invoer van agrarische producten komt uit het VK, waarbij het VK de 5^e grootste invoerder is van agro-industriële producten (143 miljoen euro) in België. Het gaat vooral om bestrijdingsmiddelen (67 miljoen euro) en landbouwmaterieel (73 miljoen euro).

Tabel 9: Belang van Belgische agrohandel met het Verenigd Koninkrijk, aandeel, 2014-2016

(in miljard euro)	2014	2015	2016	evolutie 2015-2016
Totale agrarische uitvoer België naar VK	3,25	3,5	3,41	-2,6%
aandeel VK in totale agrarische export België	8,13%	8,39%	8,00%	
Totale agrarische import België vanuit VK	0,94	0,96	1,04	+8,3%
aandeel VK in totale agrarische import België	2,64%	2,70%	2,88%	

Bron: Flanders Investment & Trade (op basis van NBB), Eurostat (Comext)

Uitvoer

Van alle Belgische agrarische producten die uitgevoerd worden naar het VK, heeft 37% van de exportwaarde betrekking op akkerbouwproducten, 17% op dierlijke producten, 20% op tuinbouwproducten, 16% op overige producten inclusief dranken en 9% op agro-industriële producten.

De belangrijkste uitgevoerde versproducten zijn varkens- en kippenvlees, aardbeien en peren. Maar ook de leveringen van zuivel, groenten en aardappelen aan de verwerkende industrie mogen niet uit het oog verloren worden. Als we kijken naar het exportaandeel valt de uitvoer van bonen naar het VK op, met meer dan de helft van de export die naar het VK gaat. Ook aardbeien, erwten, paddenstoelen en kippenvlees zijn versproducten waarvan een groot aandeel van de export naar het VK gaat.

Bijna 80% van de exportwaarde heeft betrekking op verwerkte producten.

Invoer

De invoerwaarde van agro-industriële producten (werktuigen en bestrijdingsmiddelen), alcohol, paarden (voor slacht en gebruik), volle melkpoeder, boter en schapen- en geitenvlees uit het VK ligt hoog. Kijken we naar de invoerpercentages, dan zien we dat België voor het VK een belangrijke uitvoermarkt is voor suikerbieten, paarden (voor slacht en gebruik, maar ook fokpaarden), volle melkpoeder en schapen- en geitenvlees.

Het VK exporteert vooral naar Ierland (26,1%), Frankrijk (17,4%) Nederland (10,7%) en Duitsland (10,7%). België importeert, met een aandeel van 4,9% in de totale Europese import uit het VK, vrij weinig in vergelijking met zijn buurlanden

////////////////////////////////////

De import uit het VK wordt mogelijk goedkoper bij een zwakker pond en de Engelse import treedt dan in concurrentie met binnenlandse producten.

Visserij

De Belgische visserij is in zeer sterke mate afhankelijk van de Britse wateren (ruim 50% van de waarde van de aanlandingen volgens *Joint Research Centre*). 25% hiervan is afkomstig van de Noordzee, 75% van de Noordwestelijke wateren. Als onze vissers niet meer of veel minder in de Britse territoriale wateren zouden kunnen vissen is dit dramatisch voor de sector. De toegang tot Britse wateren is vooral belangrijk in de eerste helft van het jaar.

De handelsstromen op het vlak van visproducten tonen een negatieve netto handelsbalans voor België. Voor het VK is België de 7de EU markt in waarde en de 10de partner in volume. De Belgische uitvoer van vis en schaal- en weekdieren naar het VK was in 2016 33 miljoen euro waard. In de omgekeerde richting werd voor 53 miljoen uitgevoerd vanuit het VK naar België. De belangrijkste uitvoerproducten voor het VK zijn zalm, langoustine, sint-jakobsschelpen en krab.

10 METHODE

De cijfers in dit rapport zijn afkomstig van de Comext-databank van Eurostat. Ze zijn een weergave van de rechtstreekse in- en uitvoerbewegingen van goederen tussen twee landen. Doorvoer van producten zit eveneens in de cijfers, aangezien België een belangrijk transitland is met de havens van Antwerpen en Zeebrugge. Van ingevoerde producten is het aandeel dat verder geëxporteerd wordt naar andere landen niet bekend.

////////////////////////////////////

AFKORTINGEN

BCZ: Belgische confederatie zuivel

CETA: Comprehensive Economic and Trade Agreement

DCFTA: Deep and comprehensive Free Trade agreement

DG AGRI: directoraat generaal Landbouw van de Europese Commissie

EU: Europese Unie

FIT: Flanders investment & trade

FOD: Federale Overheidsdienst

NBB: Nationale Bank België

SPS: Sanitair en fytoosanitair

TTIP: Transatlantic Trade and Investment Partnership

USD: United States dollar

VS: Verenigde Staten

